

ANDRAGOŠKO DRUŠTVO SLOVENIJE

Andragoško društvo Slovenije - ADS
Slovenian Adult Education Association - SAEA

Šmartinska 134a
1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon: + 386 1 58 42 566

Fax: + 386 1 58 42 550

www.andragosko-drustvo.si

Ljubljana, julija 2008

PROMOCIJA STRATEGIJE VSEŽIVLJENJSKOSTI UČENJA

Štirje posveti Andragoškega društva Slovenije

Že eno leto je, kar je Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ) sprejelo dokument 'Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji' (VŽU). V njem smo predvideli, da je potrebno izdelati Operativni (akcijski) načrt za udejanjanje strategije, a MŠŠ ga za zdaj še ni začelo pripravljati. Za udejanjanje Strategije pa je nujno potrebna tudi njena promocija. Te sta se v maju in juniju 2008 lotila Pedagoški inštitut v Ljubljani, kot izvajalec, in Andragoško društvo Slovenije kot pobudnik in sodelavec pri izpeljavi projekta, ki sta ga finančno omogočila ESS in MŠŠ.

V projektu smo izpeljali panelne razprave v štirih krajih v Sloveniji (Ptuj, Postojna, Velenje in Jesenice). V panelnih razpravah smo:

- predstavili Strategijo vseživljenjskosti učenja' v Sloveniji in pregled dejavnosti za njeno udejanjanje (dr. Zoran Jelenc, vodja Skupine za pripravo Strategije);
- seznanili udeležence z razvojnimi in inovativnimi projekti Zavoda RS za šolstvo (ZRSŠ), s katerimi se udejanja strategija VŽU v začetnem izobraževanju v šolah (dr. Natalija Komljanc, strokovna direktorica ZRSŠ);
- pregledali možnosti udejanjanja VŽU v lokalnih območjih, kjer smo organizirali panelne razprave (ocena direktorice ali direktorja ljudske univerze iz kraja, kjer smo gostovali).

Možnosti za udejanjanje VŽU pa je bila tudi tema za delo v skupinah po končanih predstavitev. Delo v skupinah je moderirala Ema Perme, direktorica zavoda Center PER-ME-UM in generalna sekretarka ZLUS.

Srečanjem smo na koncu dodali še predstavitev strokovne teme 'Socialno omrežje in izobraževanje starejših odraslih', ki jo je organizirala Komisija ADS za strokovne razprave in pogovore. Razpravo je vpeljevala in vodila predsednica Komisije dr. Petra Javrh, predstavile pa so jo dr. Valentina Hlebec iz Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani ter dr. Sonja Kump in dr. Sabina Jelenc Krašovec iz Oddelka za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete v Ljubljani.

Srečanja so trajala po 4 ure in so se izkazala kot zanimiva in vsebinsko bogata. V vseh štirih krajih so udeleženci zelo aktivno sodelovali tako v razpravah kot tudi pri skupinskem delu. O srečanjih so poročala sredstva javnega obveščanja. S promocijskimi gradivi, ki so jih dobili udeleženci (Strategija, pregled nalog za udejanjanje operativnega načrta, trije strokovni članki o obravnavani andragoški temi),

smo povečali učinkovitost razprav in podaljšali promocijske učinke tudi na širši prostor (območje), v katerem so potekale panelna razprava in andragoška tema in na čas po izpeljavi razprave.

Na razprave so bili vabljeni: strokovnjaki s področja vzgoje in izobraževanja, tako iz začetnega kot tudi iz nadaljevalnega izobraževanja; izvajalci vzgoje in izobraževanja - učitelji, vzgojitelji, izobraževalci odraslih iz javnih in zasebnih vzgojno-izobraževalnih organizacij; strokovnjaki iz drugih strok in področij, ki so tesno povezani s strategijo VŽU; drugi predstavniki izbranih ustanov; predstavniki državnih in občinskih organov ter politike; predstavniki sredstev javnega obveščanja pa tudi uredniki strokovne periodike za področje vzgoje in izobraževanje ter družboslovja. Vabila so bila posebej namenjena udeležencem z območij, kjer je potekalo srečanje.

V moderirani delavnici, ki je potekala po uvodnih predstavitvah, so udeleženci v skupinah razpravljali o vprašanju: *Kaj bi lahko naredili za promocijo in udejanjanje strategije vseživljenjskega učenja; pri tem naj še posebej razmislijo o tem, kaj bi lahko za to naredili na lokalni ravni.* Na koncu so skupine svoja stališča in predloge sporočile plenumu po značilnih vsebinskih sklopih, ki so jih izbrali in poimenovali sami. Po bogatem seznamu stališč in predlogov, ki so jih dali udeleženci na vsakem od štirih srečanj, lahko sklepamo, da jih je tema res ogrela. Vse skupine so delovale zavzeto in intenzivno in dobili smo res pestro in uporabno gradivo, ki ga je bilo kar težko strniti v nekaj skupnih vsebinskih kategorij. smo izoblikovali šest vsebinskih sklopov, v katere smo umestili vsa izražena stališča in predloge. Tako smo lahko ohranili tudi podrobnosti, kakršne so izražali v svojih razpravah udeleženci. Vsebinski sklopi so:

- *udejanjanje strategije;*
- *organizacijske možnosti za udejanjanje strategije VŽU;*
- *učenje;*
- *metode in pristopi;*
- *motiviranje, promocija in spodbujanje*
- *kakovost življenja.*

V zapisu navajamo stališča in predloge kot so bili izrečeni in zapisani v delavnicah.

1. Udejanjanje strategije

a/ Razprava je potrjevala te izhodiščne postavke iz dokumenta Strategija VŽU v Sloveniji:

- Strategijo naj sprejme Vlada RS kot nacionalni projekt;
- izdelati je treba Operativni načrt za udejanjanje strategije;
- pripraviti in sprejeti je treba Zakon o pospeševanju VŽU, v njem pa opredeliti tudi delovanje na lokalni ravni;
- za uspešno udejanjanje VŽU je potrebno razviti infrastrukturo;
- Strategija VŽU bo pripomogla k celovitosti sistema systemskega urejanja izobraževanja odraslih;
- zagotoviti sredstva za izpeljavo vseživljenjskega učenja, tako na ravni države (Vlada) kot tudi na lokalni ravni;
- zagotoviti ustrezen sistem financiranja tudi za izobraževanje odraslih.

b/ Udeleženci razprav pa so dodali še te svoje pobude in predloge:

- pomembno je, da strategijo podpre politika;
- opredeliti je treba skupno vizijo, ki bo prepoznavna tudi na regionalni ravni;
- na MŠŠ bi morali sprejeti roke za udejanjanje Strategije;
- vpeljati nekatere finančne spodbude, kot so: davčne olajšave za vseživljenjske učenke/učence, večja plača za vseživljenjsko učenko/učenca itn.;
- razmisliti o vpeljevi 'izobraževalne policije'.

c/ Sistem in politiko v občini, in na lokalni ravni zadevajo te stališča in predlogi:

- v občinah / regijah sprejeti planske razvojne dokumente;
- tudi na lokalni ravni je potrebno ustanoviti strateški svet za VŽU;

- ideje o VŽU bi bilo treba snovati in realizirati s sodelovanjem v regijah;
- zagotoviti, da bodo območja pripravljala in sprejemala letne programe izobraževanja odraslih v občinah in v regijah;
- doseči več sodelovanja predstavnikov lokalne skupnosti pri udejanjanju strategije (župan);
- lobiranje odgovornih v lokalnem okolju za udejanjanje strategije VŽU (urediti glavo, da lahko nadgradimo trup);
- s ključnimi posamezniki se je potrebno pogovoriti osebno;
- udejanjanje Strategije VŽU naj bo sklenjen krog: EU – država – teoretiki – izvajalci z nenehnim izvajanjem in evalvacijo;
- upoštevati različne potrebe v različnih občinah;
- v podjetjih finančno podpreti projekte za zviševanje ravni pismenosti.

Glede udejanjanja strategije je zanimivo stališče razpravljavca, da ni neuresničljivih ciljev, so le neuresničljivi roki.

2. Organizacijske možnosti za udejanjanje strategije VŽU

a/ Potrjevanje izhodiščnih postavk Strategije:

- ustanavljati je treba centre za VŽU za ustrezna območja (občine, regije);
- pri VŽU naj sodelujejo različne institucije in se pri tem povezujejo; izmenjava izkušenj;
- Pri VŽU je potrebno povezovati formalno in neformalno izobraževanje;
- povezovati se je treba z interesi gospodarstva;
- razvijati izobraževanje v društvih;
- omogočati dostopnost in vključitev v VŽU vsem in vsakomur, možnosti omogočat vsem slojem;
- organizirati stalno in intenzivno usposabljanje / spopolnjevanje učiteljev;
- vpeljevanje sodobnih učnih programov.

b/ Nove pobude in predlogi udeležencev:

- Centri VŽU naj bodo mesta, kjer se usklajujejo dejavnosti in projekti, ki omogočajo udejanjanje strategije;
- razvijati in pospeševati je treba sodelovanje pri udejanjanju VŽU – npr. med učitelji, starši in otroki;
- pri udejanjanju strategije se je treba povezovati: šola in starši; šole in/ali vsi izvajalci med seboj; šole in podjetja / gospodarstvo;
- treba je sofinancirati programe neformalnega izobraževanja in učenja;
- za sodelovanje pridobiti različna društva (npr. kulturno, turistično) in jih povezovati;
- usklajevati programe;
- razvijanje povezovanja vzgojno-izobraževalnih programov šol po vertikali (mreženje);
- omogočanje različnih oblik izobraževanja in samoizobraževanja strokovnih delavcev (učiteljev); omogočati razvoj njihove osebne kariere ob pomoči mentorjev;
- potrebno je partnersko sodelovanje in povezovanje institucij, ne zaprtost;
- sodelovanje ustanov, ki skrbijo za izboljševanje kakovostnega znanja;
- sodelovanje Zveze ljudskih univerz Slovenije naj bo bolj usmerjeno;
- omogočati vključitev v VŽU vsakomur, to je mogoče doseči z veliko lokacijami in finančnimi viri;
- vključevanje težje zaposljivih;
- vključevanje težje učljivih:
- država mora nujno podpirati organizacije in zavode, kot so npr. ljudske univerze, in na ta način omogočiti širšo dostopnost učenja po interesih posameznikov;
- knjižnice uporabiti kot prostor, kjer se zbirajo potencialni kandidati, ki že izkazujejo interes za učenje;
- ni dovolj le prostor, npr. knjižnica, ljudje potrebujejo tudi usmeritev (informiranje, svetovanje);
- organizirati letna srečanja predstavnikov ljudskih univerz in predstavnikov drugih organizacij in si medsebojno seznaniti s primeri dobrih praks v tem letu;

- razvijati izmenjavo in tudi izdelavo primerov dobre prakse;
- povezovati teorijo in prakso in tako zmanjševati prepad med njima;
- inovativnost koncepta VŽU zahteva moderen pristop z mreženjem izvajalcev, spletnimi portali, mobilnostjo znanja in ljudi;
- omogočiti fleksibilnost z upoštevanjem individualnosti – po meri učenca in personifikacije (osebni učni moduli);
- povezovanje z gospodarstvom naj temelji na ugotavljanju potreb lokalnega gospodarstva;
- pomembna povezava: podjetništvo in razvoj; pri izobraževanju in učenju razvijati znanja, ki jih podjetja potrebujejo);
- partnerji pri udejanjanju Strategije VŽU morajo biti strokovni in strateški (politični);
- omogočiti enostavno dostopnost do storitev s strani uporabnikov;
- c/ *Organizacijo na lokalni ravni zadevajo tale stališča in predlogi:*
- ideje o VŽU bi bilo treba snovati in realizirati s sodelovanjem v regijah;
- ena institucija naj bo zadolžena za usklajevanje programov; potreben je center za udejanjanje VŽU v lokalnem prostoru;
- učenje prenesti v okolje, čim bliže ljudem;
- razviti lokalno partnerstvo;
- razvojno-raziskovalni centri v regijah naj načrtno in intenzivno podpirajo razvoj nadarjenih.;
- organiziranje delavnic (prostorov) za tečaje ročnih spretnosti;
- v podjetjih dati možnosti praktičnega usposabljanja s konkretnimi nalogami

3. Učenje

a/ Potrjevanje izhodiščnih postavk Strategije:

- razvijati zvesto o pravici do učenja; hkrati s tem pa tudi odgovornost;
- seznanjati učitelje o možnostih učenja;
- ponuditi ljudem osebni vodič za učenje;
- upoštevati in učiti posameznika od vrtca do konca življenja;
- ljudi bolj opremiti z znanjem;
- ni pomembna samo izobrazba, pomembno je tudi širše znanje;
- omogočiti učenje v skupinah;
- pomembno je razviti osnovno pismenost;
- posebno pozornost nameniti vključevanju udeležencev, ki nimajo ustrezne izobrazbe;
- medgeneracijsko povezovanje lahko poteka s posredovanjem znanj in neformalni izobraževanjem med generacijami: starejši mladim, in mladi starejšim;
- učenje omogoča posamezniku, da se razvija, npr. v samodisciplini, iznajdljivosti

b/ Nove pobude in predlogi udeležencev:

- že v šolah predstaviti otrokom prijetne in pozitivne strani učenja, na njim prijeten način;
- preseči je treba togo izobraževanje v šolah, ki posameznika preveč podreja skupini;
- pripraviti učitelje na to, da bi znali na pravi način poudariti pomen in prave načine učenja;
- doseči preboj stereotipov o 'tradicionalnem' učenju;
- vpeljati strokovni profil 'osebni mentor' (svetovalec) na vseh stopnjah izobraževanja;
- več praktičnih znanj in usposabljanja bo povečalo boljšo dostopnost do učenja in znanja;
- pomembna je evalvacije kakovosti izobraževanja in učenja;

4. Metode in pristopi

a/ Potrjevanje izhodiščnih postavk Strategije:

- individualizacija – odstranjevanje prisile učnega načrta in kurikula;

- v šolah razvijati: odprtost za novosti; spodbujanje samostojnosti; spodbujanje ustvarjalnosti, samoiniciativnosti; miselne igrice (sudoku,...);
 - skrbeti za inovativnost programov; razvijanje novih programov;
 - omogočati različne možnosti (opcije) učenja in dati ljudem možnosti, da jih izbirajo;
 - razviti pestro ponudbo izobraževalnih programov (formalnih in neformalnih);
 - povečati, poudariti pomen neformalnega izobraževanja in učenja, Strategija VŽU daje velik poudarek neformalnemu učenju;
 - ponuditi čim več oblik izobraževanja, da učeči se izberejo ustrezno;
 - priznavanje znanja, pridobljenega z neformalnim izobraževanjem / učenjem; pridobivanje znanja, certifikatov;
 - razvijati projektno delo;
 - omogočiti dostopnost e-gradiv;
 - iskati in razvijati različne oblike certificiranja znanja;
 - vključiti različne subjekte, ne le izobraževalne institucije;
 - odzivati se na konkretne potrebe ljudi;
 - vključiti čim več akterjev;
 - dati priložnost vsakemu posamezniku;
 - priznavanje veščin in znanja, pridobljenih z neformalnim izobraževanjem in učenjem zunaj šol (tečji, seminarji, glasbeno izobraževanje, tabori, ...);
 - učenje učenja – naučiti ljudi učiti se in uporabljati znanje;
 - razvijati medgeneracijsko sodelovanje: starejši naj posredujejo svoje znanje mlajšim, posebno tisto, ki jim ga niso posredovali starši; mlajši pa lahko svoje znanje nudijo starejšim (npr. delo z računalnikom, telefonom, itn.);
 - razvijati programe, ki vzdržujejo medgeneracijsko učenje (starši, otroci,...);
 - pospeševati individualno vseživljenjsko, poklicno (karierno) svetovanje;
- b/ Nove pobude in predlogi udeležencev:*
- pri izobraževanju odraslih ponuditi možnost učenja različnih vsebin v različnih oblikah: tečaji komunikacije, javnega nastopanja, delavnice za sprostitev in prosti čas itn.;
 - vpeljati več programov, ki temeljijo na izobraževanju na daljavo;
 - organizirati možnosti e-učenja v e-učilnicah;
 - ni pomembna količina (število ljudi), temveč vsak posameznik, kar lahko da učinek po principu: kamen v vodo – val;
 - pomembno je dajati ljudem dovolj informacij z različnih področij;
 - vpeljevanje učne in svetovalne pomoči (predvsem odraslim, ne samo brezposelnim);
 - pri VŽU potrebujemo dobre mentorje;
 - organizirati jezikovne tečaje, prilagojeni skupinam starejših od 60 let;
 - zamisliti se nad tem, da celo v glasbenih šolah, kjer je pouk individualen, togo delajo po zahtevah, ki so enake za vse učence (upoštevanje učnega načrta, vsi učenci igrajo enake skladbe na izpitu in na nastopih);
 - ob prikazanem programu na TV je mogoče organizirati diskusije.
- c/ Možnosti na lokalni ravni:*
- povezovati v skupinah posameznike s skupnimi interesi;
 - zagotavljanje dostopa do interneta vsem v okolju.

5. Motiviranje, promocija in spodbujanje

a/ Potrjevanje izhodiščnih postavk Strategije:

- spoznavanje pojma 'vseživljenjsko učenje': z informiranjem ljudi, seznanjanjem širše javnosti;
- ljudem je treba predstaviti pomen VŽU;
- delovati že v zgodnjem obdobju in stalno;

- učenje omogoča posamezniku, da se razvija, npr. v samodisciplini, iznajdljivosti;
 - prisluhni vsakemu posamezniku in ga poskušati motivirati za vključevanje v izobraževanje;
 - Strategije VŽU zahteva stalno promocijo izobraževanja / učenja;
 - spodbujati razvoj notranjih dejavnikov: potrebe, navdušenje, pozitivne izkušnje.
- b/ Nove pobude in predlogi udeležencev:*
- sistematično organizirati spoznavanje pojma VŽU: pri učencih z organiziranjem razprav v debatnih krožkih, v obliki kviza itn., pri učiteljih pa z obravnavo v aktivih ter s stalnim spopolnjevanjem (seminarji, tečaji,...);
 - aktiviranje javnosti: predstaviti prednosti vseživljenjskega učenja širši javnosti;
 - s čim večjo konkretnostjo doseči prepoznavnost idej VŽU;
 - promocija koncepta VŽU na vseh nivojih (podiranje miselnih barier);
 - aktiviranje vseh akterjev v skupnem posvetu (občine, LU, šole, vrtci, nevladne organizacije);
 - razvijati želje po novem;
 - razvijati optimizem pri doseganju ciljev;
 - motiviranje predvsem odrasle populacije za pridobitev novih znanj;
 - posebno pozornost nameniti tistim odraslim, ki nimajo ustrezne izobrazbe;
 - motiviranje javnost za vključevanje v izobraževanje;
 - pri prenosih nogometnih tekem ali pri predvajanju filmov ob prekinitvah, namesto komercialnih reklam, ponuditi izobraževalne vsebine
 - s promocijo koncepta VŽU odpravljati ali zmanjševati miselne bariere na vseh ravneh;
 - motivacija za VŽU – dati večji poudarek pomenu individualne kariere v vsem življenjskem ciklu;
 - otrokom prikazati izobraževanje (učenje) v 'svetli luči';
- c/ Promocija VŽU na lokalni ravni;*
- seznanjenje občanov o VŽU: ob različnih kulturnih dogodkih, prek medijev in časopisa, ki izhaja v občini;
 - za promocijo VŽU aktivirati vse dejavnike na skupnem posvetu (občine, ljudske univerze, šole, vrtci, nevladne organizacije);
 - razvijati okolje, ki je spodbudno za VŽU.

6. Kakovost življenja

a/ Potrjevanje izhodiščnih postavk Strategije:

- vključiti vse starostne skupine – učenje je tudi oblika druženja;
- VŽU omogoča ljudem tako osebni razvoj kot tudi uspeh v službi, na delovnem mestu;
- omogočiti dostopnost učenja ranljivim skupinam;
- zajeti vse nivoje življenja;
- upoštevati vse življenjske interese – gospodarske in osebne;

b/ Pobude in predlogi udeležencev:

- omogočiti posamezniku bogato, raznovrstno vsakodnevno življenje;
- vsem ljudem omogočiti dostop do interneta;

c/ Izpeljave na lokalni ravni

- upoštevati globalne spremembe in novosti za uspeh na lokalni ravni;

V zvezi s to točko naj navedemo še dve splošni stališči udeležencev: - strategija je pomembna za razsežnost širine, in to omogoča kakovost življenja; in - znanje je moč.

Stališča in predloge zapisala: Zoran Jelenc in Ema Perme.